

„Pozew o rozwód”

Opracowanie: Fundacja Młodzi Ludziom

Zdarzają się sytuacje w których dotychczasowi małżonkowie nie chcą być już dłużej razem i jedno z nich podejmuje decyzje o rozwodzie.

W prawie polskim aby doprowadzić do ustania małżeństwa i uzyskać orzeczenie o rozwodzie jeden małżonek (powód) musi złożyć przeciwko drugiemu małżonkowi (pozwanemu) pozew o rozwód do sądu.

Przesłanki pozytywne i negatywne rozwodu, czyli o tym jakie sytuacje są konieczne do złożenia pozwu a wystąpienie jakich uniemożliwia orzeczenie rozwodu przez sąd.

Przesłanki pozytywne (okoliczności które muszą nastąpić)

Między małżonkami musi dojść do **zupelnego i trwałego rozkładu pożycia**, czyli muszą ustać trzy więzi które powodują trwanie małżeństwa :

- a) więź duchowa czyli uczuciowa
- b) więź fizyczna (pożycie fizyczne)
- c) więź gospodarcza

Rozkład małżeństwa jest zupełny gdy doszło już do ustania wszystkich trzech więzi.

Przesłanki negatywne (okoliczności których wystąpienie uniemożliwi orzeczenie rozwodu):

- gdy wskutek orzeczenia rozwodu miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków,
- gdy orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego,
- gdy rozwodu żąda małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, a drugi małżonek nie wyraża zgody (chyba że odmowa zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego).

Dobro wspólnych małoletnich dzieci.

Należy pamiętać że dobro dziecka nie ucierpi, gdy stosunki istniejące między małżonkami mają na dziecko negatywny, destrukcyjny/destabilizujący wpływ, jak chociażby alkoholizm jednego z małżonków, czy częste awantury

między małżonkami.

Sprzeczność z zasadami współżycia społecznego

Druga negatywna przesłanka może zachodzić m.in. gdy: sprzeciwia się temu dobro wspólnych pełnoletnich dzieci (np. z powodu przewlekłej choroby),

Trzecia przesłanka negatywna

Żądanie rozwodu złożone przez małżonka wyłącznie winnego rozkładu małżeństwa nie zawsze musi stać na przeszkodzie w orzeczeniu rozwodu. Sąd od niej pewne wyjątki, które mogą spowodować orzeczenie rozwodu :

1. jeżeli współmałżonek wyraża zgodę,
2. gdy odmowa zgody na rozwód drugiego małżonka jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego

Dzieje się tak w sytuacjach gdy drugi małżonek odmawia rozwodu w zamiarze swoistej zemsty, szykany z nienawiści do małżonka winnego, z urażonej ambicji i chęci odwetu na mężu poprzez uniemożliwienie mu legalizacji związku z inną kobietą, gdy z małżeństwa nie ma dzieci lub są już samodzielne, w takich warunkach odmowa zgody na rozwód, która prowadzi do uniemożliwienia zawarcia nowego harmonijnego związku, w którym wychowują się małoletnie dzieci – wówczas uznanie odmowy za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego nie budzi wątpliwości.

Czy zawsze gdy jest zgodny wniosek stron sąd orzeknie rozwód?

Orzeczenie rozwodu jest dopuszczalne tylko i wyłącznie jeżeli spełnione zostaną przesłanki pozytywne i nie wystąpi żadna z przesłanek negatywnych. Zatem w przypadku, w którym strony występują ze zgodnym wnioskiem o orzeczenie rozwodu ale jednocześnie nie zostanie spełniona przewidziana w ustawie przesłanka pozytywna albo wystąpi przesłanka negatywna to sąd nie orzeknie rozwodu.

Co w przypadku gdy jeden z małżonków nie wyraża zgody na rozwód?

Co do zasady zgoda małżonka nie jest niezbędna do orzeczenia rozwodu. Musimy jednak zdawać sobie sprawę, iż samo złożenie przez jednego z małżonków pozwu o rozwód nie oznacza, że taki rozwód zostanie przez sąd orzeczony. Sąd zawsze bada czy doszło do trwałego i zupełnego rozkładu małżeństwa i ustania wszystkich więzi. Drugi małżonek może oświadczyć przed sądem że nie wyraża zgody na rozwód, jednak nie jest to dla sądu wiążące.

Jednak brak zgody małżonka na rozwód automatycznie wyklucza orzeczenie rozwodu bez orzekania o winie stron. Żeby sąd nie orzekał o winie takie oświadczenie muszą złożyć zgodnie obie strony. Jeżeli chociaż jedno z małżonków nie złoży takiego oświadczenia to sąd bada z czyjej winy doszło do rozpadu pożycia między stronami, może dojść do wniosku że do rozkładu małżeństwa doszło z winy obu małżonków i takie orzeczenie wydaje.

Orzekania o winie i przesłankach dotyczących orzekania o winie.

Zgodnie z art. 57 § 1 k.r.o. orzekając rozwód sąd orzeka także, czy i który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia.

Jednakże na zgodne żądanie małżonków sąd zaniecha orzekania o winie. W tym wypadku następują skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy.

Wina w rozkładzie pożycia małżeńskiego leży po stronie tego małżonka, którego zachowanie (umyślne lub nieumyślne) stanowi naruszenie obowiązków małżeńskich i przyczyniło się do rozpadu pożycia małżeńskiego lub ten rozpad pogłębiło.

Sąd może uznać, iż winni rozkładu pożycia są oboje małżonkowie albo że rozkładowi pożycia winny jest wyłącznie jeden z małżonków. Jednak należy pamiętać, iż za wyłącznie winnego rozkładowi pożycia może być uznany tylko ten małżonek, który jest winny w 100%.

Nie stopniuje się winy, sąd nie orzeka że jeden małżonek jest „bardziej winny od drugiego” jeżeli po jednej stronie jest 90 % a po drugiej 10 % winy (choć nigdy sąd tak nie ocenia) to oznacza że oboje małżonkowie są winni rozkładu pożycia.

Jeśli do rozkładu pożycia doprowadziły nie tylko zawinione przez małżonka przyczyny ale również istniały inne niezawinione przyczyny, to bez względu na to czy są one istotne, czy nie, sąd nie orzeknie rozwodu z wyłącznej winy.

Rozstrzygnięcia niezbędne w wyroku rozwodowym

Są to rozstrzygnięcia dotyczące:

- władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków,
- kontaktach rodziców z dzieckiem,
- obowiązku do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka (alimenty),
- sposobu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie,
- jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka o sposobie korzystania z tego wspólnego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków (chyba że strony wniosą o nie orzekaniu o wspólnie zajmowanym mieszkaniu).

Dodatkowo Sąd może:

- w wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka.

- na zgodny wniosek stron orzec o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe,

- dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

Zabezpieczenie roszczenia na etapie złożenia pozwu

W momencie, w którym strona decyduje się na złożenie pozwu o rozwód, najczęściej między stronami trwa spór. Pojawia się zatem pytanie, czy można, a jeżeli tak to jak zabezpieczyć na czas trwania postępowania w sprawie o rozwód interes małżonka, tak aby miał środki na zaspokojenie potrzeb rodziny, pamiętając że samo postępowanie rozwodowe może trwać nawet kilka lat.

Rozwiązaniem jest wnoszenie w pozwie o rozwód o zabezpieczenie roszczenia z pozwu w postaci:

- a) zobowiązania drugiej strony do łożenia na czas trwania procesu określonej kwoty miesięcznie tytułem zaspokojenia potrzeb rodziny albo tytułem alimentów;
- b) ustalenia miejsca zamieszkania małoletniego dziecka stron jako każdorazowe miejsce zamieszkania, np. matki dziecka;

Należy pamiętać, iż aby sąd mógł wydać postanowienie o zabezpieczeniu roszczenia muszą zaistnieć przesłanki udzielenia zabezpieczenia, w dodatku przesłanki te muszą być spełnione łącznie, a są to:

- uprawdopodobnienie roszczenia (przytoczenie okoliczności, z których będzie wynikać, że roszczenie przysługuje)

oraz

- uprawdopodobnienie istnienia interesu prawnego w jego udzieleniu (uprawdopodobnienie że brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celów postępowania w sprawie).

Jednak zgodnie z art. 753 § 1 k.p.c. w sprawach o alimenty podstawą zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia. Oznacza to, że uprawniony nie ma obowiązku uprawdopodobnienia istnienia interesu prawnego w żądaniu zabezpieczenia roszczenia alimentacyjnego.

Wniosek o zabezpieczenie składany wraz z pozwem jest wolny od opłaty sądowej. Natomiast jeżeli taki wniosek składamy już w toku sprawy to podlega on opłacie zgodnie z art. 68 pkt 1 ustawy o kosztach sądowych

w sprawach cywilnych, która wynosi 100 zł, chyba, że strona np. jest zwolniona przez sąd od ponoszenia kosztów sądowych. Ponadto, jeżeli taki wniosek chcemy złożyć przed wytoczeniem powództwa, co zgodnie z obowiązującym stanem prawnym jest możliwe, to zgodnie z art. 69 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych od wniosku pobiera się czwartą część opłaty należnej od pozwu o to roszczenie (czyli $\frac{1}{4}$ z 600 zł = 150 zł).

Opłata za złożenie pozwu o rozwód

Zgodnie z art. 26 ust 1 pkt 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych od pozwu o rozwód pobiera się opłatę stałą w kwocie 600 zł.

Wymagane dokumenty

- odpis zupełny aktu małżeństwa,
- odpisy aktów urodzenia małoletnich dzieci stron, jeżeli dzieci mają inne nazwiska niż oboje rodziców konieczne są akty zupełne,
- dowód uiszczenia opłaty od pozwu – 600 zł

Akty stanu cywilnego załącza się w oryginale.

Przebiegu postępowania sądowego

Powód (strona która składa pozew) składa go lub wysyła listem poleconym do sądu okręgowego wyłącznie tego, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu.

Jeżeli małżonkowie już tam nie mieszkają to wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma – sąd miejsca zamieszkania powoda.

Pozew składa się z odpisem czyli kopią dla strony przeciwnej.

Po otrzymaniu prawidłowo złożonego pozwu sąd wysyła jego odpis pozwanemu dając mu czas na złożenie odpowiedzi na pozew w której przedstawi swoje stanowisko w sprawie. W odpowiedzi na pozew pozwany ustosunkowuje się do złożonego pozwu, jego żądań, może sam składać własne żądania, co do winy , kontaktów z dziećmi, władzy rodzicielskiej, wysokości alimentów i ich zabezpieczenia, itd.

Tę odpowiedź sąd wysyła do powoda i najczęściej wtedy sąd wyznacza rozprawę. Obecność na rozprawie rozwodowej jest obowiązkowa szczególnie dla powoda.

Na rozprawie sąd zadaje pytania stronom i ustala czy doszło do zupełnego i trwałego rozkładu małżeństwa i czy nie zachodzą przesłanki negatywne orzeczenia rozwodu.

Przeprowadza również postępowanie dowodowe, przesłuchuje świadków itp. Jeżeli w małżeństwie są małoletnie dzieci dowód z przesłuchania świadka

jest obowiązkowy, na okoliczność iż w skutek rozvodu nie ucierpi dobro małoletniego dziecka. Takiego świadka należy zgłosić już w pozwie.

Jeżeli małżonkowie nie wnoszą o orzeczenie o winie to sąd nie przeprowadza postępowania dowodowego w tym zakresie.

Należy pamiętać, iż Sąd może uznać, że istnieje szansa na „uratowanie” małżeństwa i skierować małżonków do mediacji, jeśli oboje wyrażą na to zgodę.

Skutki rozvodu:

- Prawo do zawarcia nowego małżeństwa,
- Powstanie rozdzielności majątkowej, ,
- Wyłączenie od dziedziczenia po byłym małżonku,
- Brak domniemania pochodzenia dziecka od byłego małżonka (brak jest prawnego domniemania, że dziecko pochodzi z małżeństwa, jeżeli urodziło się po upływie 300 dni od orzeczenia rozvodu),
- Możliwość dochodzenia alimentów pomiędzy małżonkami (art. 60 k.r.o.).

Małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego.

Jeżeli jeden z małżonków został uznany za **wyłącznie winnego rozkładu** pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczyniać się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku.

Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu **wygasa** w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozvodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

Możliwe rozstrzygnięcia sądu.

Sąd może:

- odmówić orzeczenia rozwodu,
- orzec rozwód z winy obojga małżonków,
- orzec rozwód z wyłącznej winy jednego z małżonków.
- orzec rozwód bez orzekania o winie,

Możliwość przeprowadzenia mediacji w kwestii niektórych warunków rozwodu.

Przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub w trakcie trwania postępowania strony mogą wyrazić chęć przeprowadzenia mediacji. Mediacja taka może dotyczyć warunków rozwodu w tym alimentów, kontaktów z dzieckiem, władzy rodzicielskiej, w tym u którego z rodziców dziecko ma zamieszkać oraz podziału majątku.

W przypadku problemów prawnych, mediacji, potrzeby pomocy zapraszamy do korzystania z punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Na stronie <https://np.ms.gov.pl> znajduje się prosta wyszukiwarka w której znajdziecie Państwo wszystkie dostępne w Polsce punkty tej pomocy.